

Nr 387.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anvisande av ytterligare medel till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet; given Stockholms slott den 29 november 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

G U S T A F.

Eije Mossberg.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 november 1946.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför t. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Mossberg, följande.

Bestämmelser angående tertiärlån och tillägglån innefattades tidigare vad avser såväl enfamiljshus som flerfamiljshus i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 569) om tertiärlån och tillägglån för vissa bostadsbyggnadsföretag. Med stöd av beslut av 1946 års riksdag (skrivelse nr 369) ha emellertid — med upphävande av berörda bestämmelser i vad avser flerfamiljshus — nya bestämmelser i ämnet meddelats i kungörelsen den 29 juni 1946 (nr 551) om tertiärlån och tillägglån för flerfamiljshus.

Enligt övergångsbestämmelserna till sistnämnda kungörelse skall denna tillämpas beträffande alla till statens byggnadslånebyrå från och med den 1 juli 1946 inkomna preliminära ansökningar om tertiärlån och tillägglån

Bihang till riksdagens protokoll 1946. 1 saml. Nr 387.

till flerfamiljshus samt vidare å ansökningar, som anhängiggjorts hos byrån före nämnda dag och i fråga om vilka preliminärt beslut ej dessförinnan medelats. Företagare, vilkens ansökan om lån icke slutligt avgjorts vid angivna tidpunkt, har möjlighet att efter framställning få sin ansökan avgjord enligt de nya bestämmelserna. Undantagsvis kan, om byggnadslånebyrån anser synnerliga skäl tala därför, även den företagare, som erhållit slutligt besked enligt hittills gällande författning, få sitt ärende omprövat efter de nya bestämmelserna, förutsatt dock att beviljat lån icke utbetalats av statskontoret. Å andra sidan kan byggnadslånebyrån på därom gjord framställning medgiva, att äldre bestämmelser tillämpas å ansökning, som inkommit till byrån före den 1 juli 1946 men icke föranlett preliminärt beslut före nämnda dag.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen nr 279/1946 framlagda förslag har riksdagen (berörda skrivelse nr 369) för budgetåret 1946/47 å kapitalbudgeten anvisat *dels* under statens utlåningsfonder till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 220 000 000 kronor för utlämnande av tertiärlån enligt omfördälda kungörelse nr 551/1946, *dels* under fonden för låneunderstöd till Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 50 000 000 kronor för utlämnande av tertiärlån enligt kungörelsen nr 569/1942 med däri gjorda ändringar.

Vid anmälan av frågan om nämnda anslag anförde chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller (propositionen nr 279/1946, s. 85 och 87) i huvudsak följande.

Det måste antagas att vid ingången av budgetåret 1946/47 ett visst antal ansökningar om tertiärlån för flerfamiljshus vore anhängiga hos byggnadslånebyrån men ännu icke preliminärt prövade. Det vore rimligt att lånsökanden i dylika fall erhöles möjlighet att bekomma lån enligt tidigare gällande grunder. Härfor borde medel finnas tillgängliga. Å andra sidan kunde man beräkna, att ett avsevärt antal låntagare, som fått tertiärlån preliminärt beviljade före den 1 juli 1946, komme att begära omprövning enligt de nya bestämmelserna, varigenom de för dem avsedda tertiärlånebeloppen komme att återgå till det »äldre» anslaget. Härav föranledd ökning av detta anslag komme sannolikt att överstiga behovet av medel till täckande av nyss nämnda efterfrågan å »äldre» tertiärlån. Skillnaden mellan nämnda anslagsökning och medelsbehov uppskattades — under framhållande av att uppskattningen vore förenad med mycket stora svårigheter — till 15 000 000 kronor. Med hänsyn härtill torde det för beviljande av tertiärlån för enfamiljshus för budgetåret 1946/47 avsedda beloppet kunna upptagas till allenast 50 000 000 kronor mot ett eljest erforderligt belopp av 65 000 000 kronor.

I skrivelse den 25 november 1946 har *statens byggnadslånebyrå* anmält, att efterfrågan på tertiärlån från det under statens utlåningsfonder upptagna anslaget, fortsättningsvis benämnt det nya tertiärlåneanslaget, hittills varit synnerligen ringa, vilket medfört bland annat, att endast obetydliga belopp tillförts det under fonden för låneunderstöd upptagna tertiärlåneanslaget, i det följande kallat det gamla tertiärlåneanslaget.

Rörande skälen till nämnda förhållande har byggnadslånebyrån anförut följande.

Flertalet kommuner synes ännu icke ha fattat beslut rörande förmedlingsverksamhet i enlighet med bestämmelserna i den nya kungörelsen. Sagda förhållande torde vara föranlett därav, att kommunerna, innan de fatta beslut om förmedlingsverksamhet, ansett sig böra överväga innebörden för deras del av de villkor, som äro förknippade med de olika i författningen förekommande låneformerna. Kommunernas ställningstagande i angivna hänseende har försvårats på grund av vissa tolkningsspörsmål i avseende å särskilt stadgandet i 33 § rörande den kommunala ansvarigheten för vissa förluster, uppkomna vid förvaltningen av flerfamiljshus, tillhörigt kommun eller allmännyttigt företag. Därjämte har tveksamhet rått rörande de allmänna villkoren för att företag skall betraktas som kooperativt organiserat företag utan enskilt vinstsyfte enligt 9 § första stycket b) kungörelsen. I anledning härav har byggnadslånebyrån numera i syfte att klarlägga innebörden av angivna författningsrum utfärdat meddelanden till förmedlingsorganen.

Jämlikt 13 § i kungörelsen må tilläggsån utgå för uppförande av byggnad å ort, som Kungl. Maj:t efter förslag av byggnadslånebyrån förklarat höra till sådan grupp av orter, där dylikt lån utgår. Självfallet måste de länsökande, vars ansökningar den 1 juli 1946 voro beroende på byggnadslånebyråns prövning, äga kännedom om till vilken subventionsgrupp den ort vore att hänföra å vilken deras företag uppfördes, innan de kunde avgöra vilka lånebestämmelser, de äldre eller de nya, som vore för dem fördelaktigast. Med hänsyn till att byrån, innan förslag i berörda hänseende kunde framläggas för Kungl. Maj:t, måste verkställa synnerligen omfattande och ingående undersökningar rörande tilläggslånebehovet vid tillämpning av de nya grunderna för den statliga kreditgivningen, kunde byrån först den 21 augusti 1946 avgiva sitt första förslag i ämnet.

Slutligen må här erinras om att bestämmelserna i fråga om de nya tertiärlånen i vissa hänseenden avvika från vad härutinnan tidigare gällt bland annat i vad avser amorteringsvillkoren. Det vill synas som om bestämmelserna på vissa håll vållat tvekan hos dem, som haft för avsikt att anlita den statliga tertiärlåneverksamheten. Härtill kommer, att kostnadsutvecklingen under innevarande år varit ogynnsammare än som torde ha förväntats. I sitt slutbetänkande del I förutsatte bostadssociala utredningen, att i sådant fall vissa finansieringsvillkor skulle kunna tagas under omprövning. Det är svårt att avgöra, huruvida den återhållsamhet som hittills synes ha präglat de presumtiva länsökandena kommer att kvarstå. I detta hänseende torde erfarenhet från låneverksamheten under den närmaste tiden få avvaktas. För den händelse denna erfarenhet giver skäl för förslag till modifikationer i de gällande bestämmelserna, torde byggnadslånebyrån få återkomma till frågan härom.

En rad samverkande omständigheter har sålunda orsakat, att kungörelsen nr 551/1946 icke kunnat träda i effektiv tillämpning å sådan tid, som i förarbetena till kungörelsen förutsatts. Byrån är emellertid angelägen framhålla, att sagda förhållande icke synes ha fördröjt den under innevarande halvår planerade produktionen av flerfamiljshus; antalet ansökningar om byggnadstillstånd för ifrågavarande företag har under den hittills tilländalupna delen av budgetåret icke företett någon avtagande tendens.

Efterfrågan på tertiärlån från det gamla tertiärlåneanslaget har — fortsätter byrån — varit större än väntat. Belastningen å anslaget under tiden juli—oktober 1946 uppgick sålunda till i runt tal 36,3 miljoner kronor, varför medelsreservationen per den 1 november 1946 uppgick till blott 13,7 miljoner kronor. Detta belopp torde icke förslå till att upprätthålla den där-

med avsedda låneverksamheten längre än till slutet av december 1946. Då byrån har anledning förmoda, att till anslaget icke kommer att återföras medel i någon större utsträckning förrän under våren 1947, hemställer byrån, att ytterligare medel äskas å det gamla tertiärlåneanslaget. Med utgångspunkt från att medelsefterfrågan icke kommer att bli mindre än under den hittills gångna delen av budgetåret skulle det erforderliga beloppet kunna uppskattas till 50 miljoner kronor. Då emellertid en återföring till anslaget av omkring 15 miljoner kronor kan beräknas ske fram till den 1 juli 1947, torde en förstärkning av 35 miljoner kronor vara tillräcklig. Det erforderliga beloppet föreslås överfört från det nya tertiärlåneanslaget.

Departements-
chefen.

De nya bestämmelserna om tertiärlån och tillägglån för flerfamiljshus äro meddelade i kungörelsen den 29 juni 1946 (nr 551) och äga tillämpning på låneansökningar, som ingivas till statens byggnadslånebyrå från och med den 1 juli 1946. För sådana låneärenden, som anhängiggjorts hos byggnadslånebyrån före den 1 juli 1946 men icke före denna dag blivit föremål för preliminärt beslut, och sådana, beträffande vilka allenast preliminärt beslut meddelats före nämnda dag, gälla övergångsbestämmelser. Dessa möjliggöra viss valfrihet för den lånesökande att efter byråns prövning antingen erhålla lånet enligt de äldre i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 569) meddelade bestämmelserna eller enligt de nya.

För tertiärlån till flerfamiljshus enligt de nya bestämmelserna har för budgetåret 1946/47 å kapitalbudgeten anvisats ett anslag under beteckningen lånefonden för bostadsbyggnad. Tertiärlånen till flerfamiljshus enligt de äldre bestämmelserna bestridas från det å kapitalbudgeten anvisade anslaget till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, vilket dock under innevarande budgetår huvudsakligen tages i anspråk för lån till enfamiljshus.

Vid beräkningen av dessa anslag togs hänsyn till de möjligheter att välja lånevillkor, som öppnats genom övergångsbestämmelserna till 1946 års kungörelse. Härvid förutsattes, att det övervägande antalet låntagare med valfrihet mellan äldre och nya lånebestämmelser skulle föredraga de nya bestämmelserna. Dessa överväganden föranledde å ena sidan, att under det nya anslaget till lånefonden för bostadsbyggnad beräknades ett belopp av 65 miljoner kronor för tertiärlåneärenden, som ingivits före den 1 juli 1946 och beträffande vilka intet beslut eller allenast preliminärt beslut meddelats före nämnda dag men där lånesökanden önskade bli delaktig av villkoren enligt de nya bestämmelserna. Å andra sidan kunde man vid beräkningen av anslaget till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet utgå från att genom berörda omprövning enligt de nya bestämmelserna av redan preliminärt enligt de äldre bestämmelserna beviljade lån medel skulle återföras till detta anslag. Det beräknades, att denna anslagsökning skulle överstiga det medelsbehov, som skulle uppstå om vissa av de före den 1 juli 1946 anhängiggjorda men ej preliminärt avgjorda ansökningarna om tertiärlån till flerfamiljshus övergångsvis skulle behandlas enligt de äldre bestämmelserna. Det nettoöverskott, som härigenom skulle uppstå, beräknades till 15 miljoner

kronor, varför anslaget, från vilket även som nämnts tillgodoses medelsbehovet för lån till enfamiljshus — uppskattat till 65 miljoner kronor — ansågs kunna bestämmas till 50 miljoner kronor.

Byggnadslånebyrån har nu anmält, att de gjorda beräkningarna i fråga om övergångsbestämmelsernas verkningar ur anslagssynpunkt icke visat sig hålla. De lånesökande, som enligt övergångsbestämmelserna medgivits valfrihet mellan de nya lånen och de äldre, ha icke hittills i den omfattning, som beräknats, anhållit att få övergå till de nya. Härvid synas olika — av byggnadslånebyrån i dess skrivelse berörda — omständigheter ha spelat in. Såsom en följd härav har anslaget till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet kommit att belastas i betydligt större utsträckning än tidigare förutsatts. Byggnadslånebyrån har beräknat det ytterligare medelsbehovet under anslaget till 35 miljoner kronor och föreslagit, att detta belopp skulle tillföras anslaget från anslaget till lånefonden för bostadsbyggande.

En förstärkning av anslaget till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet synes ofrånkomlig för att kunna möta under återstoden av innevarande budgetår uppkommande krav på anslaget. Mot byggnadslånebyråns beräkning av det ytterligare medelsbehovet, 35 miljoner kronor, har jag icke något att erinra. Ur budgetteknisk synpunkt finner jag lämpligt, att detta belopp anvisas på tilläggsstat under rubriken Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Därvid bör dispositionsrätten till det för innevarande budgetår anvisade investeringsanslaget till lånefonden för bostadsbyggande i motsvarande mån inskränkas.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å kapitalbudgeten, fonden för låneunderstöd, till *Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 35 000 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Per Ihrfelt.
